

פא:

האשה שנפלו פרק שמיני כתובות

עין משפט
גו מצוה

לב א מיי פביז מה'ל
אבות ל' יא סג
עשן נא טועיז ארביס פי
קמט ספיג ג:
לב ב מיי סג הלכס יז
טועיז סג ספי :

תוספות ר"ד

בהם זכה אם קדם הכיס
וזכה בהם היה שילו ואם
קדמה היא וזכתה היה
שלה. ולקמן שפי הכותב
מפרש ודקא אם קדמה
ותפסה מחיים רבעל מהני
לה הפישה אבל הפישה
לאחר מיתה לא מהני לה
דירה: רב יבם (ז) ואם
קדמה ותפסה מחיים אי
לבעת מהן שהיבם סמכ
שוררה ליבכה אלא בזה
זכתה ודלולה קיימי קמה
לזבוניא ותיא יבם יכול
ליקח מהן אלא ליקח
בהן קרקע והוא אוכל
פירות: מסה וכו'. פי
דשעה שמה נעזר כל
הנכסים ברשות לבעת
מהן: לא יאמר לה וכו'.
פי כזי שישלם לבעת
שאר הנכסים שלה נתנה
כתובה לימ אלא כל
נכסיו של פה אחראין
לבעתה וכו' למכור שאין
כלל (והרב אומר שאין
הטעם לו לא נתנה כתובה
לבעת מחיים דהכא ביבם
קמיירי וקיל' דניתנה
כתובה לבעת מחיים דביבם
הוטעם הוא משני ארבע
לייחד לה כתובה כזי
שלה תהא קלה בעיניו
להתייחא: גירשה אין לה
אלא כתובתה והוא יכול
למכור השאר אבל כזי
שלה גירשה אינו רשאי
למכור מכל נכסי אחיו
דפרישתי: וכן לא יאמר
אדם וכו'. אין דין אחיות
דיבכה בדין אחיות
דאשה שדין אחיות
דיבכה הוא ששכבן ע"י
מלכותו ודין אחיות
דאשה הוא לשיעבוד שאם
מכר שיש לה לטרוף
מלקוחות. תני רבי אבא
אמר שאילת את אמוסוס
הרבה שימכר בניס
אחיו כיצד יעשה את הדין
הוא יעשה סעודה ויחייב
ואם ישאלה הוא יירש בנס
יחידו. פי וכוין שגירשה
פקע מעליו דין יבמה
היה: ככל אשה דעלמא
שיכול למכור ואין לה אלא
שיעבוד לטרוף הלקוחות
אם לא תמצא בני חורין
ההוא נבא דנפלה ליה
יבמה בסומכיהא כתיב
אחיה ליטפלא כתיב
בניסא א"ל מה דעתך
מישום נכסי בניסא פליגא
לך פי וקנו מירו שיהלוק
עמו אמר רבי כיון דאדור
רבנו לא לזבין א זבין לא
הוי זבניה וכו'. דהניא
פי שפת הניח שומרת
יבם והניח נכסי כק'
מנה אגריס שאין כתובתה
אלא מנה לא ימכור שכל
נכסיו אחראין לכתובתה.
פי כיון דלזבוניא קיימא
קמא אין יכול למכור
ובה שחפש קנין לחלוק
עם אחיו קינוי בטל
שאר הנכסים ברשותו
אלא ברשות יבמה:

כל שכן דהוה ליה איבה דלמך לה עיניך נתת בנירושין וזמיתה לך
נראה לר"י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וג' שדות לאו למעוטי
שאר נכסים אלא אפי' ג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה א' ויש
לישב פי' הקונטרס דמקחו בטל משעת בטל לאלתר וזכומת הנכסים
(ב"ב ז' וסג) ה"פ למעוטי מאי דלא
מני אחרה נחת רוח עשיתי לבעלי
אילמא למעוטי שאר נכסים דלא
מטרופ לגמרי כל שכן דהוה לה איבה
והא דלא קאמר למעוטי שאר נכסים
דלפן מקחו בטל לאלתר דמילמא
דפשיטא היא דלפן מקחו בטל אלא
באותן ג' שדות דהא כל אדם מוכר
קרקעות המושעבדות וממילא ידענא
דדוקא באותן שלש שדות קמי דמקחו
בטל ומשום למעוטי שאר נכסים דלפן
מקחו בטל לא אטרופי ליה לאוקומא
באותן ג' שדות אלא קשה לרשב"א
דתיב מני למימר דפשיטא ליה דבשאר
נכסים אין מקחו בטל הא מקמי
דמוקמינן לה התם באותן ג' שדות
הוה ק"ד דמיירי שבאר נכסים אע"ג
דקמי מקחו בטל: ואם איתא ייחד
א' שיעורו כתובה כו'. הוולח ומשנת
לה כאלו גבמה והחזירה לו:
ולטעמיה. פירוש דלא אסקת
אלדעתך

דאיבה לזמנה ממתיני דמשעת הכי
לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת
על השלחן כדי למכור השאר אלא כל
נכסיו אחראין לכתובתה ואינו יכול
למכור שום דבר:
אלא עצה טובה קמשמע לן.
פי' בקונטרס שמה יאבדו
המטלטלין ומנאלת שלה בכתובה וזרין
למכור כתובה אחרת וזה אינו אלא
לר' שאר דאמרי' אסור לזרס להשנות
את אשתו עשה אחת בלא כתובה
ונראה לר"י ענה טובה שלא תהא
קלה בעיניו להזיאה ולרשב"א נראה
דגני אשתו הוה ענה טובה שאם ייחד
לה מטלטלין לא יוכל להזיאה לך
טוב לו שיהיו כל נכסיו אחראין לכתובה
ויזיל הכל ולבסוף דמסיק טעמא
דדני אלא משום איבה היא טעמא
דמתנינן נמי משום איבה בין בינמנו
בין בנאשו: לא יאמר הואי ואני
יורש החוקתי. וא"ת ולמחול לנפשיה
דלא אמרי' המוכר שטר חוב לחבירו
וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל
ו"ל דשאני הכא דליתו יורש אלא מכחה
אי נמי כר' מאיר דדלף דילא דגרמי
ומגזי ביה דמי שטר' מעליא דלמארי'
לקמן (דף פ"ט):

ודלמא דבבא ליה עבדו ציה.

הקין קיימת ויאלץ פירות וקשה דלא סגי דלא אשמועינן אלא בנכסי
אחיו ונראה דטעם ליה עבדו ליה דהיינו דהוה שטוס בית טפי [שפחה]
בטומתו יומר לפי שלא כתב לה דקניא ודקנינא אי נמי דלא זילי נכסי
כל כך כשיש לה הרבה מנכסי בעלה הראשון שמתול כתובתה מהן ולא יהיו יראין הלקוחות שמתורופ מהם ואם תאמר וימא נמי שלא
יהיה מוכר מהאי טעמא משום דטעם ליה עבדו ליה ו"ל דמשום טובתה לא נפקיד ללקוחות: רבי באר היא דאמר טפי' משתעבד
בכתובה. אומר ר"ת דלא אמר ר"מ לגבות מימיה אלא דוקא מיניה יבס במקום אחיו קאי והוי כמו מיניה וכן משמע בכתבה דוכתיב
דבמניה פליגי וליכא למימר דלר"מ [מטלטלין] דימתי נמי משמעבדי לכתובה וכמקרקעי דמי דל"כ אפי' לית לן דרבי נתן דין הוא שהגבה
ממנו כאלו הוה מקרקעי ועוד דהשאת מלוה דעדיפא דמודו רבנן דגבי מיניה אפילו מגלמא דעל כתיבה מודה ר"מ דמטלטלי דיתמי
לא משמעבדי ליה כתובה דגריעא דלרבנן אפילו מטלטלי דידיה לא משמעבדי כ"ש דלר"מ לא משמעבדי ליה מטלטלי דיתמי וא"ת דבפרק
שואלין על התוספה ויכמה דף ט. וסג) תניא ים מוכר את אחיו להגבות לאמו כתובה כ"כ כו' וקאמר הא מני ר"מ היא דאמר מטלטלי
משמעבדי לכתובה הא אפילו ממשמעבדי דימתי לא גבא כדפרישית (ז) כ"ש דמטלטלי דמקבל כתובה דאלתי טפי דמתנת
ביש טחלין (ב"ב דף קג.) דלייק השתא בירושה דאורייתא אלמנחו ניוזת מתנת שכיב מרע דרבנן כל שכן משמע אכל מתנת
בזיא דהוה דאורייתא אינה ניוזת אלמא גריעא ירושה ממתנת בריא ו"ל דהוה דינמות איירי במתנת שכיב מרע דגריעא מירושה:

ולטעמיה. דלמדת טעמא משום דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים
למאי מהדרת אדר' אלא לזמתי מברייתא אומיב ממתיני: ומשני
ממתנינן לא מוסינא דמתני' איכא לשניי דלאו דינא קמי אלא
ענה טובה שלא תאבד כתובתה: על השלחן. הן עמות שהוה משתמש
בהן אם הוא שולחי: הכי נמי דלא
מני מני. בתמיה הא דוקימנא (ז)
להיא באותן שלש שדות. אבל מי שלא
כתב ולא ייחד מוכר הכל ואינו יכולה
לעכב עליו וטעמא משום דכתב לה
דקניא ודקנינא ומיכו כשימות או
יגרשנה טריפה לקוחות: ענה טובה.
שמה יאבדו המטלטלין ומנאלת בלא
כתובה וזרין לכתוב כתובה אחרת:
אלא דרבי אבא קשיא. אדמגרש לה
ייחד לה שהרי גירושין גנאי הן לנתיבס
אלא ודאי טעמא דלא ניתנה כתובה
להגבותה מחיים: משום איבה. המייחד
לאשתו או קרקע או מטלטלין נותן
איבת עולם ויבס דכשרי עיניו
נותן בגירושין אכל זה שמגרש על
מנת שיחזיר ידעה דלא עשה אלא
למכור ופקעה לה איבה: דנפלה ליה
יבמה. דמלוה נגדול לייבס: בעא
אחיה. הקטן ממנו: למיפסלה בניסא.
לזרוב לה גט ולאסרה על כל האמין
כדלמרינן וצ"פ קיימות: משום
נכסי. קשה בעיניו שאכתיסנה שלש
אזכה בנכסי אחי דינמות דף ט. (ז)
הכונס את יבמתו וזה בנכסי אחיו:
פליגא לך. כאלו אינו חולק לה ולא
שולל אלא כמון: כיון דאמר רבנן.
אחיו יבס אין היבס רשאי למכור
כדלמרי' לקמן בשמעתינן מי שמת
והניח שומרת יבס כו' אע"ג דובין כו'.
ומה עשה זה שהתנה עמו לחלוק לו
וקנו מירו הרי הוא כמוכר: כיפי.
נמיס. כלומר כמה ייפה והנאה את
דבריו ומה טעם נתן זה כשנלמה:
שלא כדאביי. דיכא דזנין זביניה
זני: ומס. הנישה המלוה: הוולח
יאמר. היבס המחויב המעות: הוולח
ואני יורש. שאכתיס את אשתו ואזכה
בנכסים: הווקפי. בחוב זה ולא אשלמנו
עוד: דעכא ליה שדור. ענה טובה
שהיה הקרקע קיים לו עולמית ולא
יזיל המעות כהולאה: פנא סני
מוזילין. דמשמע על כרחו: אינה
משנה. לא ישיית משנה זו בנית
המדרש של הכתובים ולא עולמית בלה
במדי: דלמא ר"מ היא. בכתב"י דקתני
גבי נכסים ופירות מלושין ילקח בהן
קרקע ואפי' לא תפסה אלמא משעבדי
לכתובתה ואפי' לא קיימא לן כר"מ
בזה מיהו גבי מוזילין ליכא מאן
דפליג אי מקרקעי ניבה ולעולם
משנה היא: אלא. להכי אינה משנה וטעות היה מי ששנאה משום
דמני אמר לה לאו בעלת דברים דידי את ממך לא ליתמי אלא מאחי:
דלמא

ויא סלקא דעתין נתנה כתובה לגבות מחיים
ייחד לה שיעור כתובה והשאר לזבין
ולטעמיה ולזכותה ממתני' לא יאמר לה הרי
כתובתיך מונחת לך על השלחן אלא כל
נכסיו אחראין לכתובתה התם עצה טובה
קא משמע לן דאי לא תימא הכי סיפא
דקתני וכן לא יאמר אדם לאשתו הרי
כתובתיך מונחת לך על השלחן אלא כל
נכסיו אחראין לכתובת אשתו אי בעי ליה
לזבוני הכא נמי דלא מצי מזבין אלא עצה
טובה קמשמע לן הכא נמי עצה טובה קמ"ל
אלא דרבי אבא קשיא דרבי אבא נמי לא
קשיא משום איבה ההוא גברא דנפלה ליה
יבמה בפומבדיתא בעי אחוה למפסלה לה
בניסא מיניה א"ל מאי דעתך משום נכסי
אנא בנכסי פליגא לך אמר רב יוסף כיון
דאמור רבנא לא לזבין אע"ג דובין לא היה
זביניה זבני דתניא מי שמת והניח שומרת
יבם והניח נכסים במאה מנה אף על פי
שכתובתה אינה אלא מנה לא ימכור שכל
נכסיו אחראין לכתובתה אמר ליה אביי וכל
היבא דאמור רבנא לא לזבין אע"ג דובין לא
הוה זביניה זבני והתנן בית שמאי אומרים
חמבור ובית הלל אומרים לא תמכור אלו
ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים שלוחה
לקמיה דר' חנינא בר פפי שלחה כדרב יוסף
אמר אביי אמו ר' חנינא בר פפי כיפי תלה
לה שלוחה לקמיה דרב מניומי בריה דרב
נחומי שלחה כדאביי ואי אמר בה רב יוסף
טעמא אחרניא שלחו לי נפק רב יוסף דק
ואשכח דתניא הרי שהיה נושה באחיו ומת
והניח שומרת יבם לא יאמר הוולח ושאיני
יורש החוקתי אלא מוציאין מיבם ויקח בהן
קרקע והוא אוכל פירות א"ל אביי דלמא
דטבא ליה עבדו ליה א"ל תנא תני מוציאין
ואת אמרת דטבא ליה עבדו ליה הדור
שלוחה קמיה דרב מניומי בריה דרב נחומי
אמר להו הכי אמר רב יוסף בר מניומי אמר
רב נחמן זו ז' אינה משנה מאי טעמא אילימא
משום דהוה מטלטלי ומטלטלי לכתובה
לא משעבדי דלמא רבי מאיר היא דאמר
מטלטלי משעבדי לכתובה ואלא משום
דאמר לה את לאו בעלת דברים דידי את
דלמא

משה היה: אלא. להכי אינה משנה וטעות היה מי ששנאה משום
דמני אמר לה לאו בעלת דברים דידי את ממך לא ליתמי אלא מאחי:
דלמא

מסורת הש"ס

(א) לקמן ט. ז. ג. גי' שין כ:
ב"ב סח: טע. קית. קם:
ג"כ מילין קלי: גירושין
ל.א. (ז) (לפני ט.ה.)
(ג) גירושין ט.ו. (ד) ויבמה
ט. גירושין ט.ז. (ה) (כ"ב
מ.ט. (ו) (לפני ט.ה.)
דיבמות ג. (ז) (לפני ט.ה.)
(ח) (לפני ט.ו.) (ט) לקמן
ס.ה.

הגרות הב"ח

(א) תוב' ד"ה ר' מאיר וכו'
כ"ש ממטלטלי דמקבל
מתנה. יבס כ"פ עבר דף
מט ע"י ד"ה הוא ואשתו
וכי' מהו התיב' ליתא
למימר דכ"ס לא הוי והוא
הדין מיהא הוי ע"ש ולק
כתבו פה בסתמא שמתו
על מ"ש ס:

הגרות מר"ב

(א) תוב' ד"ה (בע"ה)
במשה כ"כ וכו' ויש
ליבס פי' הקונטרס. ע"י
גי' שין דף מה ע"ה תר"ם
אשה וכו' עד סוף הדבור
דורין:

מוסר רש"י

דאמר מטלטלי
משעבדי לכתובה נמי
שומרת יבס שכתובה על
נכסו בעלה הראשון ניח
אחיו משעת ילקח בהם
קרקע והוא אוכל פירות
ומע"ל פ' אלהם שמת
משעבדי למסוה (דורשין)
ס.ה.